

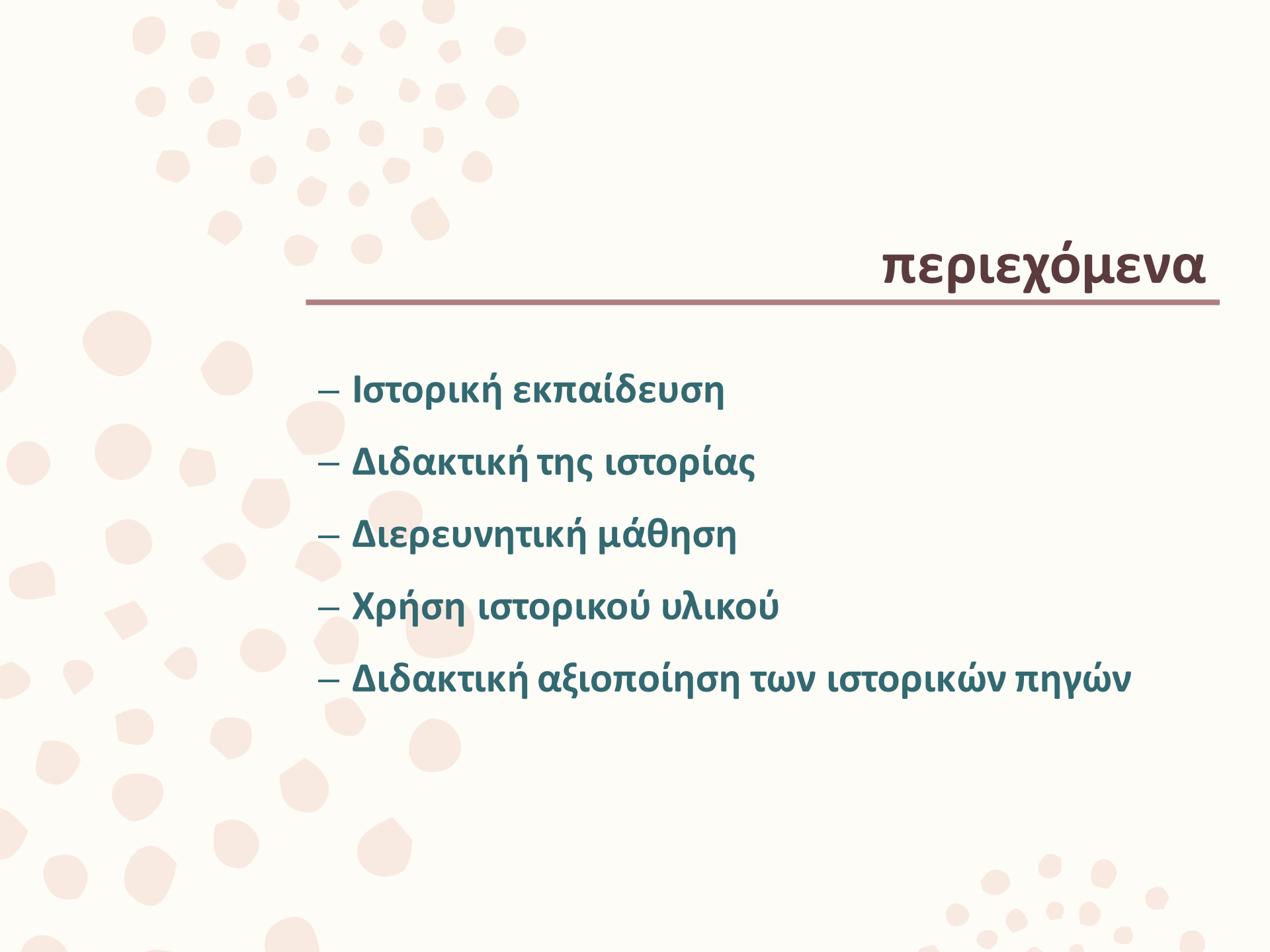
Μάρτιος 2016

Διερευνητική ιστορική μάθηση: Η χρήση και αξιοποίηση των ιστορικών πηγών

Αρμόδιος Τσιβάς

Δρ. Επιστημών Αγωγής

Σχολικός Σύμβουλος

περιεχόμενα

- Ιστορική εκπαίδευση
- Διδακτική της ιστορίας
- Διερευνητική μάθηση
- Χρήση ιστορικού υλικού
- Διδακτική αξιοποίηση των ιστορικών πηγών

Τι;

Πού;

Πώς;

Ιστορία

Τα υποκείμενα

Τα αντικείμενα

Οι ιστορικοί

Η σχολική ιστορία

**Η διδακτική της
ιστορίας**

ιστοριογραφία

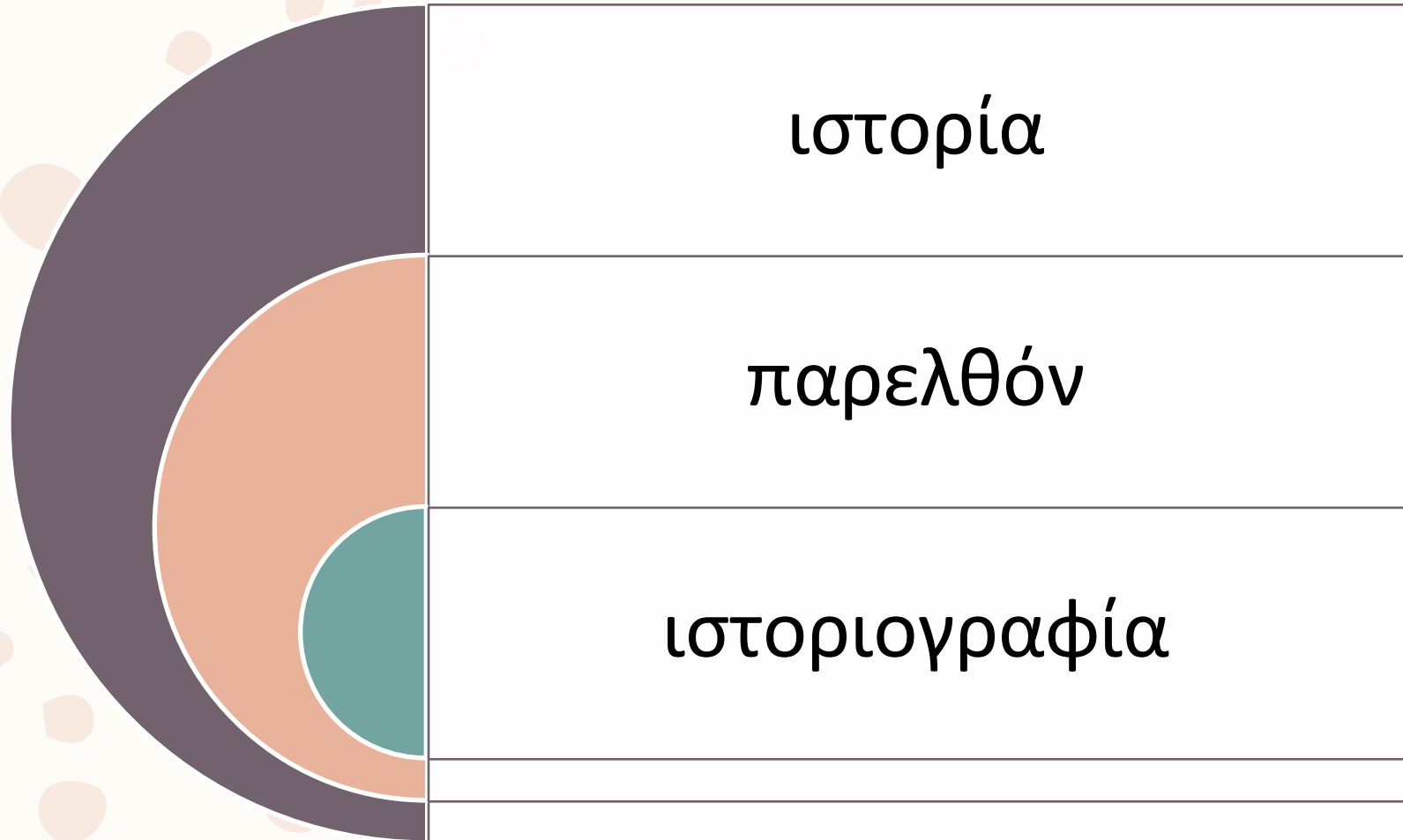
άνθρωποι

χρόνος

αλλαγή

μαρτυρίες

τεκμήρια

κατανόηση της φύσης της ιστορίας
και της έννοιας του παρελθόντος

οι διαστάσεις του χρόνου

διασώζεται

σώζω από κίνδυνο
διατηρώ σώο από τη φθορά του χρόνου

αναπλάθεται

αναπλάθω, αναδημιουργώ
αναμορφώνω προς το καλύτερο
επαναφέρω στη μνήμη μου

δημιουργείται

κατασκευάζω
παράγω κάτι νέο

με βάση τα ίχνη που άφησαν οι άνθρωποι μέσα στο χρόνο

οι διαστάσεις του χρόνου

η έννοια της ιστορίας
και η έννοια του ιστορικού παρελθόντος

ιστορικός

- Το έργο του/της ιστορικού
- Ο τρόπος εργασίας

σχεδίαση

Επιλογή θέματος

έρευνα

Πλαισίωση της
επιλογής

ανάλυση

Αναζήτηση
πηγών

Ανάλυση πηγών

συγγραφή

Επικοινωνία των
αποτελεσμάτων
έρευνας

συζήτηση

Διάλογος,
αναθεώρηση

ιστοριογραφία

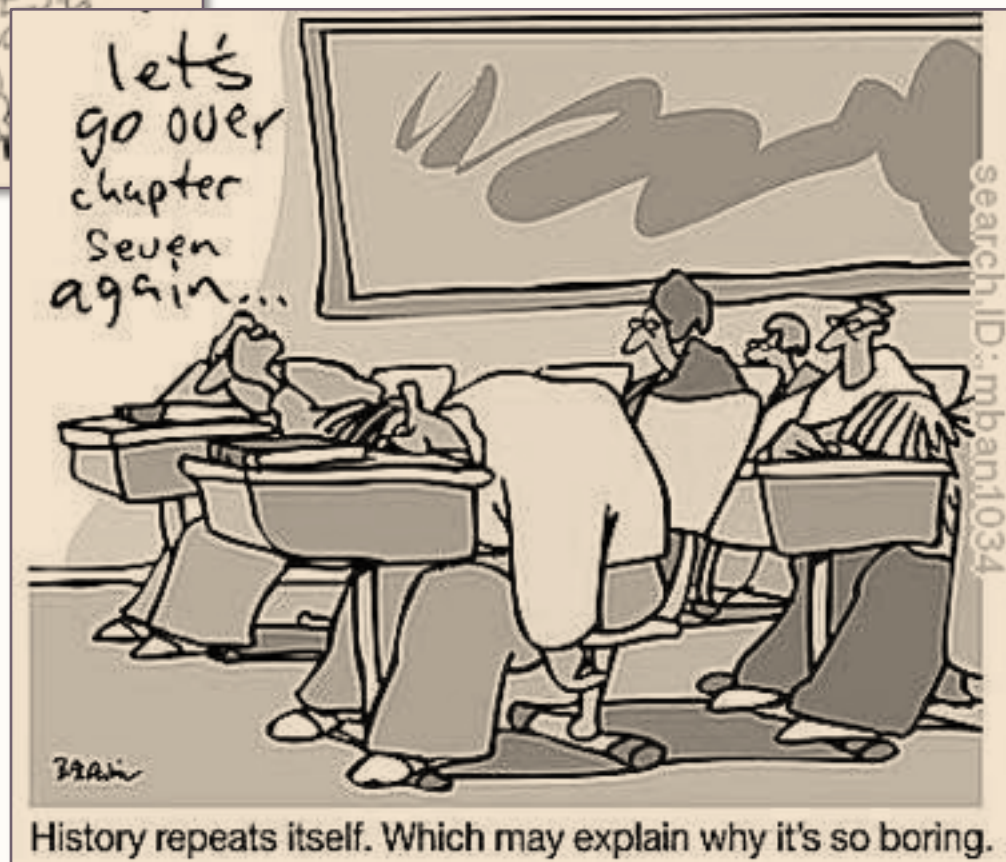
The diagram consists of four horizontal bars stacked vertically. The top and bottom bars are dark brown, while the two middle bars are a lighter, dusty rose color. The top bar is labeled 'ιστοριογραφία' (Historiography) in white. The second bar is empty. The third bar is labeled 'σχολική ιστορία' (School History) in black. The fourth bar is labeled 'ιστορική εκπαίδευση' (Historical Education) in black. The bottom bar is labeled 'διδασκτική της ιστορίας' (Didactics of History) in white. Below this bar is a smaller, lighter-colored box containing the text 'μετάβαση από διαισθητικού χαρακτήρα παραδοχές σε επιστημολογικές, παιδαγωγικές και ερευνητικές προσεγγίσεις' (Transition from intuitive character assumptions to epistemological, pedagogical and research approaches). Teal arrows indicate a downward flow from the top bar to the second bar, and from the third bar to the bottom bar. A teal arrow also points upwards from the bottom bar to the third bar. On the left and right sides, several brown arrows point towards the central stack of bars, suggesting external influences or inputs.

σχολική ιστορία

ιστορική εκπαίδευση

διδασκτική της ιστορίας

μετάβαση από διαισθητικού χαρακτήρα παραδοχές
σε επιστημολογικές, παιδαγωγικές και ερευνητικές προσεγγίσεις

History repeats itself. Which may explain why it's so boring.

η νέα σημαντική της ιστορικής εκπαίδευσης

όψεις της σχέσης παρόντος - παρελθόντος

μέθοδοι ιστορικής εκπαίδευσης

προσπάθειες ανανέωσης

κατανόηση

μάθηση

ιστορική γνώση

περιεχόμενο

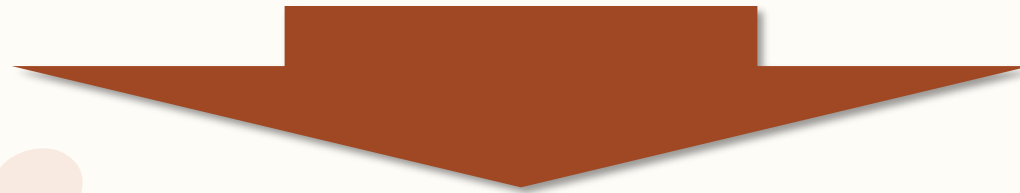
μέθοδος

δεξιότητες

έννοιες

αντιλήψεις

επιστημολογικός πυρήνας
[γνωσιακή υποδομή]

βασικοί χαρακτήρες
ιδιότητες της ιστορικής γνώσης

γνωσιολογικός / δηλωτικός

διαδικαστικός / μεθοδολογικός

εννοιολογικός

ιστορική διερεύνηση

- ✓ **το ιστορικό ερώτημα**
- ✓ **το ιστορικό υλικό**
- ✓ **οι δραστηριότητες**
- ✓ **η απάντηση του ερωτήματος**

- • **Η χρήση και η αξιοποίηση των ιστορικών πηγών**
στο πλαίσιο αποδοχής της ιστορικής μεθόδου

Τα κατάλοιπα του παρελθόντος

- ✓ όχι ως αυτονόητη και αδιαπραγμάτευτη οντότητα
 - αντικείμενο συστηματικής μελέτης
 - τρόπος εννόησης του σύγχρονου μαθήματος

Η εκπαιδευτική προσομοίωση της χρήσης των ιστορικών πηγών

- βασικά εργαλεία
- πρώτη ύλη της ιστορικής εκπαίδευσης
 - ↳ εισαγωγή μεθόδων του ιστοριογραφικού πλαισίου

» Το καθεστώς χρήσης και αξιοποίησης των ιστορικών πηγών

» το καθεστώς «μη χρήσης»

με καθαρά διακοσμητικό χαρακτήρα εγγράφεται στη γενικότερη απαξίωση τους στο πλαίσιο της ιστορικής εκπαίδευσης. Η αναφορά στις πηγές δεν προϋποθέτει καμιά δραστηριοποίηση των υποκειμένων μάθησης, δεν απαιτείται καμιά επιμέρους συγκεκριμένη νοητική λειτουργία

» το εικονογραφικό καθεστώς

τα ιστορικά ντοκουμέντα θεωρούνται ότι αναπαριστούν πιστά την ιστορική πραγματικότητα, στην οποία αναφέρονται, και αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της. Οι πηγές ως απλές εικονογραφήσεις υποστηρίζουν τη διδακτική στρατηγική της μοναδικής και αντικειμενικής ιστορικής αλήθειας και λειτουργούν προς επίρρωση της ιστορικής αφήγησης του σχολικού εγχειριδίου ή του εκπαιδευτικού

» το λειτουργικό καθεστώς

διδακτικές στρατηγικές αξιοποίησης των ιστορικών ντοκουμέντων για την προσέγγιση της παρελθοντικής πραγματικότητας και την τακτοποίηση των στοιχείων στα οποία παραπέμπει το μάθημα της ιστορίας

παραδοσιακή αξιοποίηση

μεμονωμένων πηγών στην προοπτική διαμόρφωσης κατάλληλου ιστορικού κλίματος για την εισαγωγή σε ένα θέμα ή την επίκλησή ως αποδεικτικού υλικού προς επίρρωση μιας ιστορικής αφήγησης, στην κατεύθυνση ενδυνάμωσης της συλλογικής μνήμης και της ιστορίας της «κοινής κληρονομιάς»

(Seixas 2000. Stearns, 2000. Barton, 2005. Gradwell, 2005. Drake & Brown, 2003. Eamon, 2006).

λειτουργική προσέγγιση

με τη διαμόρφωση σχεδίων εργασίας και μαθημάτων μέσα από την αναζήτηση και την επεξεργασία πολλαπλών πηγών για την πραγμάτευση ιστορικού θέματος ή φαινομένου στο γενικότερο πλαίσιο της διερευνητικής ιστορικής μάθησης.

Οι ιστορικές πηγές το πλήρες σώμα υλικού του ιστορικού μαθήματος με στόχο τη συμμετοχή των υποκειμένων μάθησης σε διαδικασίες ιστορικής διερεύνησης, παρόμοιες με αυτές των ιστορικών.

(Barton, 2005. Μαυροσκούφης, 2005. Gradwell, 2005).

μικτή πρακτική

οι ιστορικές πηγές ως συμπληρωματικό υλικό των σχολικών εγχειριδίων με στόχο την παρουσίαση και την ανάπτυξη κομβικών ιστορικών σημείων και την εξοικείωση των μαθητών με τα προϊόντα της ιστορικής έρευνας, χωρίς απαραίτητα την εμπλοκή τους σε διερευνητική διαδικασία παρόμοια με αυτή των ιστορικών

(Yarema, 2002. Gradwell, 2005. Danzer & Newman, 1997. Ρεπούση, 2004. Μαυροσκούφης, 2005).

βασικά κριτήρια επιλογής του πρωτογενούς ιστορικού υλικού:

- η εγκυρότητα
- η πολυμορφία
- ο χαρακτήρας
- η πολυπρισματικότητα
- η παιδαγωγική συμβατότητα του υλικού
- τα ενδιαφέροντα και οι προηγούμενες γνώσεις
- η στοχοθεσία του συγκεκριμένου ιστορικού θέματος

(Seixas, 1993. Kobrin, 1996. Husbands, 1996. Boix-Mansilla & Gardner, 1997. Edinger & Fins, 1998. Mayer, 1998. Musbach, 2001. Stradling, 2001. Moniot, 2002. Counsell, 2002. Drake & Brown, 2003. Ρεπούση, 2004. Drinnon, 2005. Drake & Nelson, 2005)

Το ιστορικό ερώτημα

Η ιστορική αναγκαιότητα

- η διερεύνηση του παρελθόντος
- ατραπός διαμόρφωσης του ιστορικού υλικού
- έμφαση στη διαδικαστική διάσταση της ιστορικής γνώσης

Η παιδαγωγική αναγκαιότητα

- διερευνητικός προσανατολισμός
- η οργάνωση εργασίας
- η αναζήτηση νοήματος

τι είναι ιστορικό ερώτημα, ποια τα χαρακτηριστικά του...

μορφές των ιστορικών ερωτημάτων: κλειστό, καθοδηγούμενο, ανοικτό

Ο πρωτογενής και δευτερογενής χαρακτήρας της πηγής

Το πρόσημο του ιστορικού ερωτήματος

Οι μορφές των πηγών

- Γραπτές
- Οπτικές – εικονιστικές
- Οπτικοακουστικές
- Προφορικές
- Ηλεκτρονικές
- Το τοπίο
- Αντικείμενα – εφήμερα

Τι μας λένε οι πηγές

Οι ιστορικές πηγές παραμένουν βουβές μέχρι τη στιγμή που θα απευθύνω προς αυτές κάποιο συγκεκριμένο **ιστορικό ερώτημα** ...

... τότε μόνο μπορώ να αντλήσω τις **απαραίτητες πληροφορίες** που χρειάζομαι για να απαντήσω στο ερώτημα που έχω θέσει.

Σε ποιο συγκεκριμένο θέμα του παρελθόντος αναφέρεται;

Ποια ερωτήματα μπορώ να απευθύνω για να μάθω περισσότερα για το συγκεκριμένο θέμα;

Ένα εργαζόμενο αγόρι σε εργαστήριο της Νέας Υόρκης
Φωτογραφία των αρχών του 20ού αιώνα

θέμα:

ερώτημα:

Οι ευρετικές ανάγνωσης

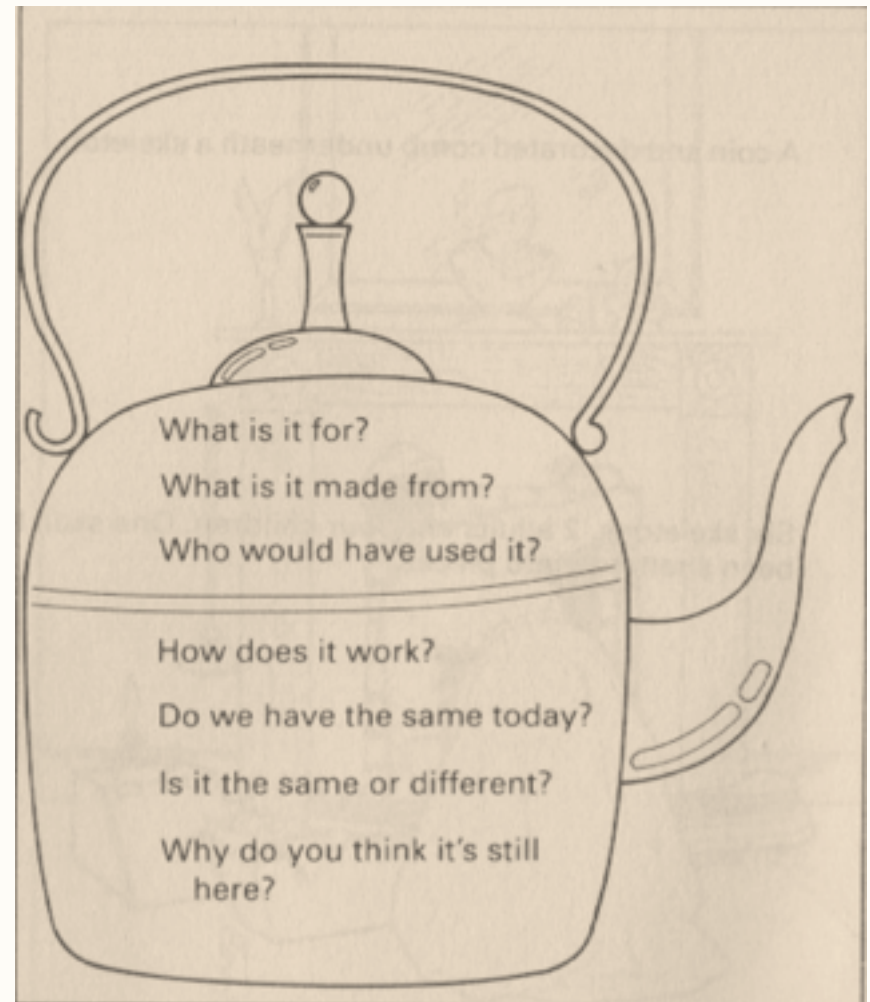
α) Ένταξη στο ιστορικό πλαίσιο

β) Αξιολόγηση – αποτίμηση

γ) Αξιοποίηση στην απάντηση του ιστορικού ερωτήματος

Figure 1

Visé Paris n° 2847 901 SALONIQUE. — Au Débarcadère. — LL.

Ποιες άλλες ερωτήσεις χρειάζεται να ρωτήσουμε;

Τι δεν μπορεί να μας πει η πηγή;

Τι μπορούμε να μαντέψουμε; Τι μπορούμε να υποθέσουμε;

Τι μας λέει η πηγή;

σας ευχαριστώ...

Αρμόδιος Τσιβάς

Δρ. Επιστημών Αγωγής, Σχολικός Σύμβουλος

tsarm@otenet.gr

<http://selidesistorias.blogspot.gr>

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

- Διδακτικές προσεγγίσεις της Ιστορίας (Επιμορφωτικό Σεμινάριο, Υλικό): <http://historyteachingseminar.blogspot.gr>
- Ιστορικό υλικό: <http://selidesistorias.blogspot.gr/2015/12/blog-post.html>
- Εκπαιδευτικό λογισμικό: <http://selidesistorias.blogspot.gr/search/label/εκπαιδευτικό%20λογισμικό>
- Διδακτική αξιοποίηση ιστορικών πηγών: <http://selidesistorias.blogspot.gr/search/label/επεξεργασία%20ιστ.%20πηγών>
- Ιστορία και Λογοτεχνία: http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/education/greek_history/index.html
- Φωτόδεντρο Μαθησιακών Αντικειμένων Ιστορίας: <http://photodentro.edu.gr/lor/>